

vertrok de abrupte cesuur in 1887 verklaren. De procentuele verdeling tussen de lagen is na 1887 volstrekt anders:³⁴⁾

sociale lagen	1880	1884	1887	1892
laag 4 + 5 (toplagen)	30%	30%	46%	54%
laag 3 (middenlaag)	31%	29%	47%	43%
laag 2 (laagste belastingbetalende laag)	39%	41%	7%	3%

De cesuur kan, los van de onvolmaaktheid van de steekproef, veroorzaakt zijn door de economische depressie die merkbaar werd na 1882. Van Tijn stelde zelfs dat de cumulatie van ongunstige omstandigheden tussen 1883 en 1887 zo groot was, dat dit de sociale mobiliteit blijvend had verminderd.³⁵⁾ Toch kan ook de economische misère in de jaren tachtig de ingrijpende veranderingen in de stratificaties niet verklaren. Uit de verdeling van de lagen blijkt namelijk dat de barre tijden met name de belastingplichtigen in laag 2 troffen. Daarentegen namen de middenlaag en de toplagen na 1887 in omvang toe. Dit is vanuit economisch opzicht volstrekt onbegrijpelijk. Er bestaan voldoende aanwijzingen dat vooral de hogere lagen in deze tijd de eerste klappen van de depressie incasseerden. Toen de depressie na 1882 inzette, daalden hun inkomsten, terwijl de lonen vooreerst hoog bleven.³⁶⁾ Weliswaar zullen ook de minderbedeelden op den duur de gevolgen van de aanhoudende ongunstige conjunctuur hebben gevoeld, doordat zij werden geconfronteerd met loonsverlagingen en ontslag, maar het blijft onwaarschijnlijk dat ten gevolge van de depressie uitsluitend de rijken rijker werden. De toename van deze lagen valt daarom moeilijk te verklaren uit de slechte economische toestand na 1882.

Noch de gebreken van de steekproef, noch de economische misère verklaren de cesuur. Daarom moet worden geconcludeerd dat de stratificaties voor en na 1887 voorlopig onvergelykbaar zijn. Daarbij komt overigens dat zelfs bij een succesvolle verbinding van de gegevens de reeks slechts met zeven jaren zou zijn verlengd, omdat de grondslagen in 1896 veranderden. De introductie van de immateriële grondslag 'examenkiezers' in dat jaar lijkt